

Nové impulsy v kauze Róberta Bezáka

Papež ani vatikánský státní sekretariát běžně nezveřejňují vysvětlující prohlášení, a to ani v případě mediálního rozruchu. Stalo se tak v případě odvolání Róberta Bezáka.

Setkání papeže Františka s arcibiskupem Bezákem „mělo výlučně soukromý účel, kterým bylo vyjádření lidské a křesťanské lásky Svátého otce ke spolubratru biskupovi – aniž by vstupovalo do jeho předcházející záležitosti (odvolání za nejasných okolností – pozn. red.)“. Prohlášení se jasně vymezuje vůči způsobu, jak popsal a vyhodnotil setkání s papežem jeho účastník Miloslav kardinál Vlk.

Především odmítá Vlkem zmíněné nedostatky způsobu odvolání, a to chybějící písemný dekret o odvolání podepsaný papežem. „S tím jsem se nikde, ani s jeho přesnou citací a oficiálním uvedením důvodů odvolání nesetkal,“ konstatuje Vlk. Dále pak upozornil na to, že žádost o odstoupení má biskupovi prezentovat papež, který má také „pozorně vyslechnout“ pohled druhé strany. Takto to ostatně říká i vatikánský dokument vydaný na konci loňského roku.

Pro případ Róberta Bezáka však podle státního sekretariátu dekret ani osobní schůzka nebyly zapotřebí. „Svatý stolec dává rovněž na vědomí, že postupy použité v tomto případě jsou postupy platné v celé katolické církvi, při kterých oznámení odnětí biskupského stolce biskupovi nevyžaduje papežský dekret.“ Úřad se odvolává na kánon 416 Kodexu kanonického práva. Ten ovšem proces odvolání neupravuje. („Uvolnění úřadu diecézního biskupa nastává smrtí diecézního biskupa, zřeknutím se úřadu papežem přijatým, přeložením a zbavením úřadu.“) Naopak kánon 417 lze vyložit tak, že odvolání musí být učiněno na základě papežského rozhodnutí! Není divu, že podobná vyjádření nevyjasňují pochybnosti a kauza nadále napíná důvěru v církevní instituci na samu mez. Ať už jde o samotné aktéry či informované věřící.

„Domnívám se, že kauza je před brzkým vyřešením,“ vyjádřil se kardinál Vlk pro Katolický týdeník. „Mám dojem, že Mons. Bezák se na Slovensko nevrátí. Nechce si vynucovat svoji původní pozici. Papež mu dal morální satisfakci a jsem přesvědčen, že mu určí místo vhodné pro biskupa, což bude jeho rehabilitace.“ Jeho smířlivá vize je v tuto chvíli spíš zbožným přáním.

Naopak některé slovenské kruhy dnes žádají očistu kreditu Slovenské biskupské konference a jmenovitě arcibiskupa Stanislava Zvolenského, který se ke kauze vyjadřoval v médiích nejčastěji.

Rehabilitace čeho?

Otázkou je, jak si takovou očistu představit, když dotyčným nestačí na české poměry neuvěřitelný rozsah mediálního prostoru. Naopak se v něm sami utápějí těžko obhajitelnými výroky. Stačí si jen na internetu nalézt souvšejně odkazy spojení slov „arcibiskup Zvolenský“. Při vši snaze o objektivnost a vstřícnost vysvítá z arcibiskupových slov jasný postoj: „Bezák byl odvolán rozhodnutím nejvyšší autority. Já jsem o jeho odvolání nežádal,“ říká Zvolenský. „Uvědomuji si, že to mnozí označí za alibismus, ale dovoďte mi zopakovat ještě jednou, že Róberta Bezáka jsem neodvolal ani já, ani konference biskupů Slovenska. Na to nikdo z nás prostě nemá pravomoc.“ A jinde přiznává: „Neříkal bych pravdu, kdybych tvrdil, že ta audience (Bezáka u papeže – pozn. red.) nebyla překvapením. Byla. Pro nás pro všechny. Nevěděl jsem, že to pan kardinál připravuje. Byl jsem tou zprávou skutečně překvapen. Ale našťavý ne. Nemám důvod se zlobit, že papež přijal Mons. Bezáka...“

Když si to shrneme, z řečeného vyplývá, že nejvyšší autoritou arcibiskupa Zvolenského je „Vatikán“, úřednický aparát státního sekretariátu, tedy ani jeho svědomí, ani evangelium. Pochybnosti si nepřipouští a je překvapen tím, že někdo jiný si pochybnosti připouští, ale nezlobí se na něho.

I emeritní pražský arcibiskup řekl po návratu z audience mezi řečí víc, než by se na první pohled zdálo. Předně v rozhovoru pro televizi Noe, že kauza začala tím, že arcibiskup Bezák chtěl udělat finanční audit na arcibiskupství. „Kupodivu tato věc vůbec následně nebyla předmětem vizitace. Jejím předmětem byla naopak řada fám a řečí. Ukázalo se to v otázkách, které nuncius předložil k zodpovězení během vizitace.“ Ale ještě zajímavější je, proč se

Vlk rozhodl jednat: „Doma mě vychováli k tomu jednat přímo. Když jsem tady zahlédl a pocítil, že se děje něco, co není správné, co je nespravedlivé a co ubližuje člověku, tak jsem se o to zajímal.“

Že není něco v pořádku, mu signalizoval jak obsah vizitace (kterou mimochodem prohlášení státního sekretariátu charakterizuje jako důkladné zkoumání a objektivní posouzení objektivních souvislostí), tak i indicie z prostředí vatikánských úřadů. Ty i dokumenty, které shromáždil, podle něj ukazují, že odvolání bylo iniciováno ze Slovenska.

Stát se Božím lidem

Napětí mezi bezvýhradnou poslušností a rozhodováním vposledku podle vlastního svědomí bylo významným rysem evropských dějin 20. století. Dnes, v druhé dekádě jednadvacátého století, někteří členové slovenského biskupského sboru vystupují, jako by o tragických událostech minulého století nic nevěděli. Chtě nechtě se tak sami stávají nevěrohodnými, jsou neschopni důvěryhodně zdůvodnit své postoje. Výzva druhého vatikánského koncilu, aby věřící Inuli ke svému biskupovi jako církev k Ježíši Kristu a jako Ježíš Kristus k Otcí, aby se všechno dělo souhlasně a mohutnělo ke slávě Boží (LG 27), zůstává těžko naplnitelná.

Rozkol ve slovenské katolické církvi tak zřejmě bude hlubší a jeho uzdravení bude trvat déle. A co víc: ti, jimž současná situace není milá, ať už jsou to věřící laici či klérus, se budou muset mnohdy spolehout spíš na svůj „sensus fidei“ než na dosavadní tradice. Tak jak to udělal Róbert Bezák, František Mikloško, Miloslav Vlk a mnozí další. Koneckonců zřejmě díky Bezákovu případu nechal papež vypracovat přesnější pravidla odvolávání biskupů a možná brzy dojde i na transparentnější pravidla jejich jmenování.

Institucionální procesní změny ovšem nemohou fungovat samy od sebe. Být církví, stát se Božím lidem, přijmout spolupovědnost není samozřejmé.

Josef Beránek